

PRZYGODNIK

Rok 10 numer 1 (109)

Biuletyn Klubowy

Styczeń 2010 r.

Alert przed Kongresem (1)

OJCOWIE KRAJOZNAWSTWA

Wyjaśnijmy na początku istotę i wagę sprawy. Alert, pojęcie mogące kojarzyć się z harcerstwem, jest to stan gotowości do akcji zespołowej. Kongres jest uroczystym i doniosłym, szczególnie ważnym w treściach spotkaniem ludzi skupionych wokół określonej idei. Zazwyczaj obrady kongresu są śledzone przez społeczeństwo z głębszym zainteresowaniem. Przez najbliższe miesiące chcemy skupić naszą uwagę na krajoznawstwie i **VI Kongresie Krajoznawstwa Polskiego**, który odbędzie się w Olsztynie w dniach od 10 do 12 września 2010 r. W życiu organizacyjnym PTTK, po zjeździe krajowym delegatów, Kongres zajmuje najwyższą pozycję. Z jednej strony wskazuje kierunki nowych zainteresowań wypełniających turystykę, a z drugiej strony umacnia przekonanie, że krajoznawstwo jako ruch społeczny może w niekończący się sposób dawać ludziom autentyczną radość i otwierać im oczy na otaczający ich świat przyrody i kultury materialnej. Dziś krajoznawstwo ma szereg encyklopedycznych i słownikowych definicji. Przykładowo, w mojej zabytkowej nieco Ilustrowanej Encyklopedii wydanej w oficynie Trzaski, Everta i Michalskiego (1928) czytam, że krajoznawstwo jest to: *zbiór wszelkich wiadomości o danym obszarze; kraju, prowincji, mieście, zarówno w zakresie nauk przyrodniczych jak i w dziedzinie statystyki, etnografii, historii, itp.*, natomiast Mały Słownik Języka Polskiego PWN (1996) wyjaśnia, że jest to *poznawanie kraju w zakresie różnych dziedzin, np. archeologii, geografii, historii*. Krajoznawstwo ma również bardzo bogato rozwinięte pojęcia opisowe, które powstawały spontanicznie, wyrażały emocje i bardzo osobiste uczucia ludzi wielu profesji, skromnych i uczonych, którzy w wielu przypadkach uprzedzili czas PTK. Do katalogu tych pojęć, które będziemy w dalszych odcinkach przywoływać, mamy prawo dołożyć własne, gdyż krajoznawstwo nie będąc dyscypliną nauki, jest dostępne dla każdego w wieku od lat 7 do lat 100 !

Otwierając listę pojęć i skojarzeń krajoznawczych przywołuję aforyzmy Adolfa Dygasińskiego (1839 – 1902) i Moniki Żeromskiej, wspominającej ojca

Stefana Żeromskiego (1864 – 1925). Obaj pisarze swoją twórczością i całym swoim życiem pokazali jak potężną siłą może być związek uczuciowy człowieka z krajem ojczystym. Ich nikt nie uczył teorii krajoznawstwa, bo w nich było wrodzone to uczucie samoistnie prowadzące do krajoznawstwa. Warto zastanowić się nad stanem ich ducha, by zrozumieć to wszystko, co w późniejszych latach tworzył Aleksander Janowski.

Są tacy, którym ojczyzna szeroki świat zamknęła, którzy nawet poprzez lzy swoje w niej tylko szczęście dla siebie znajdują. Ci tęsknią za rodzinną wierzbą, za sosną, za dziką gruszą na miedzy, za krzyżem znad drogi ..../Adolf Dygasiński/

Jakie to dziwne i wzruszające, że mając w Szwajcarii przed oczami najwspanialsze góry, królewskie szczyty – ojciec malował tę Radostową czy Kamień. On był tak zawsze zwrócony w jedną, swoją polską stronę, jakby mu serce i wszystkie myśli przybito do tego kraju i jakby to bardzo na zawsze bolało.../Monika Żeromska/

Za ojca krajoznawstwa można uważać Jana Długosza (1415 – 1480), w którego wiekopomnym dziele prof. Henryk Samsonowicz zauważył ciekawość poznawczą, patriotyzm, uczucie i umiłowanie ojczystego kraju. W opisie Polski wg Długosza znajdujemy legendy, charakterystykę granic

państwa, jezior, gór, miast z zabytkami i wielu rzek, w tym Wisły i Odry, która w swym bystrym nurcie niesie *oderwiska lasów i pól*. W opisie rzek dzisiejszej Kielecczyny wskazuje Długosz położenie źródeł, np. Koprzywnicy [Koprzywianki] w rejonie Łagowa, a Bobrzy w rejonie Zagnańska. O drżenie serca może przyprowadzić jego opis Świętego Krzyża rozpoczynający się zdaniem: *W ziemi sandomierskiej w pobliżu miasta Opatowa wznosi się góra Kalwaria, skrzepła z prawie zawsze tu panującego zimna i otoczona mgłami,*

deszczami i śniegami, mając w wielu miejscach pieniące się źródła. Krajoznawstwo Długosza było raczej incydentem na tle całej jego działalności publicznej i myślę, że owo ojcostwo trzeba traktować z przymrużeniem oka.

Diametralnie inną postawę prezentował przez całe życie Stanisław Staszic (1755-1826), określany mianem ojca wielu dyscyplin nauk przyrodniczych, m.in. geologii i kartografii oraz faktycznego krajoznawstwa. Swą wielką aktywnością terenową zadziwiał współczesnych mu ludzi. Jego wędrówki

badawcze na początku XIX w. przez Babią Górę, całe Tatry z Łomnicą włącznie mogą również zadziwiać nasze pokolenie. Do poznawania kraju wzywał młodzież, wygłaszał płomienne mowy w siedzibie warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, elementy krajoznawstwa wprowadzał do programów edukacyjnych reformowanego szkolnictwa. Wśród wielu złotych myśli jego autorstwa najbliższemu krajoznawstwu i czasu przedkongresowego może być hasło: **Niech nikt nie uprzedzi nas w poznawaniu kraju.**

WALNY ZJAZD PTTK

W dniach 4-6 września 2009 obradował Walny Zjazd PTTK. Uczestniczyło w nim 153 delegatów wybranych na Regionalnych Konferencjach Oddziałów. Obradami kierowało Prezydium Zjazdu w składzie:

- przewodniczący - Roman Bargieł z Katowic
- wiceprzewodniczący - Paweł Miśkowiec z Krakowa
- wiceprzewodniczący - Paweł Mordal z Szamotuł
- sekretarz - Ewa Łaniewska z Warszawy.

Zjazd wybrał **Zarząd Główny PTTK** na XVII kadencję:

1. **Lech Drożdżyński** Prezes
2. **Roman Bargieł** Wiceprezes
3. **Edward Kudelski** Wiceprezes
4. **Stanisław Sikora** Wiceprezes
5. **Andrzej Tereszowski** Wiceprezes
6. **Jerzy Kapłon** Skarbnik
7. **Andrzej Gordon** Sekretarz Generalny

Wybrano też 13 członków zwyczajnych. Niestety we władzach naczelnych nie znalazł się nikt z naszego regionu.

W skład **Głównej Komisji Rewizyjnej PTTK** weszli:

1. **Tadeusz Sobieszek** Prezes
2. **Beata Dziduszko** Wiceprezes
3. **Jan Gorczyca** Wiceprezes
4. **Elżbieta Moszczyńska** Sekretarz

Skład Komisji rewizyjnej uzupełnia jeszcze 11 członków.

W skład **Głównego Sądu Koleżeńskiego PTTK** weszli:

1. **Anna Kirchner** Prezes
2. **Wojciech Tomalak** Wiceprezes
3. **Tadeusz Markowski** Wiceprezes
4. **Anna Teodorczyk** Sekretarz

Zjazd podjął uchwałę o kierunkach działań programowych Towarzystwa w XVII kadencji oraz

uchwałę dotyczącą działalności gospodarczej Towarzystwa w XVII kadencji. Ogłosił rok 2010 **"Rokiem Turystyki Wodnej w PTTK"**, przyłączając się do inicjatywy Światowej Organizacji Turystyki. Podjął też uchwałę w sprawie rozwoju turystyki wodnej w PTTK i wystąpił z apelem do władz państwowych, a także samorządowych w sprawie

rozwoju turystyki wodnej. Wystosował apel do Sejmu RP o podjęcie działań mających na celu ochronę krajobrazów ojczystych.

W trakcie Zjazdu czołowi działacze PTTK zostali wyróżnieni państwowymi odznaczeniami nadanymi przez Prezydenta RP. Zjazd nadał również godność Członka Honorowego 56 wybitnym działaczom Towarzystwa, w tym 3 zaproponowanym przez Oddział „Świętokrzyski” PTTK w Kielcach: **Andrzej Jankowski**, **Adam**

Massalski i Tymoteusz Wróblewski. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Turystyki, pani Katarzyna Sobierajska wręczyła odznaki Za Zasługi dla Turystyki. W czasie Zjazdu Min. Janusz Krupski, kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i

Osób Represjonowanych, wręczył członkom zasłużonym w popularyzacji wiedzy historycznej Medale "Pro Memoria".

KLUBOWA WIGILIA 2009

W niedzielę 20 grudnia spotkaliśmy się u kol. Sławka Micka na klubowej Wigilii. Dzień był bardzo mroźny. Tradycyjnie spotkanie poprzedziła krótka wycieczka. Na starcie pojawiła się spora grupa bardzo

ciepło ubranych turystów. Poprowadziła ją kol. Urszula Zychowicz. Do naszego kolegi miłośnicy pieszych wędrówek po mrozie podążali od ul. Łódzkiej, żółtą ścieżką spacerową przez Gruchawkę mijając po drodze rezerwat „Sufraganiec”.

W tzw. „Mickówce”, czyli w domku myśliwskim kol. Sławka, czekał wszystkich sam gospodarz. Na gości czekało ognisko rozpalone nieopodal domku i kominek w środku. Czekał też pyszny, a przede wszystkim gorący biały barszcz przygotowany przez gospodarza. Uczestników spotkania stopniowo przybywało. Część dojechała albo doszła tu własnymi drogami, bo trzeba przecież było być i spotkać się. Przygotowane wcześniej, nakryte obrusami stoły szybko zapełniły się potrawami wigilijnymi przyniesionymi przez uczestników Wigilii.

Częstowanie się wzajemne przygotowanymi smakołykami należy już do tradycji Klubu i tego spotkania. Po przełamaniu się opłatkiem i wzajemnych życzeniach, można było przejść do degustacji. Były śledziki do wyboru zrobione na najróżniejsze sposoby, pierniki, kluski z makiem, wigilijne racuchy. Nalewek własnej roboty też nie zabrakło. Niektórzy piekli sobie kielbasę na ognisku, jak na prawdziwych turystów przystało. Na zakończenie zostało jeszcze wspólne śpiewanie kolęd przy ognisku, które trwało z małymi przerwami na zagrzanie się aż do zmroku.

TURYSTYCZNE ZAKOŃCZENIE ROKU

W poświęconą niedzielę 27 grudnia wybrałem się na ostatnią wycieczkę KTP „Przygoda” w 2009 r. Prowadził ją dobrze wszystkim znany przewodnik kol. Lech Segiet. Była to pierwsza wspólna wycieczka z powstałym rok temu Klubem Górskim. Szliśmy z Bilczy do Kielc przez Babią Górę, Górę Dymińską i Telegraf, rez. „Wietrznia” na osiedle KSM. Przez ostatnie kilka dni pogoda nas nie rozpieszczała. Tego dnia była wyjątkowo piękna i słoneczna.

Tradycją na naszych wycieczkach stają się konkursy z nagrodami. I na tej, na zakończenie roku, też się odbył. Tematyka pytań była dość różnaita: królowie polscy, powstania narodowe, dzieje naszego regionu. Bezkonkurencyjny okazał się kol. Andrzej Nocuń. Drugie miejsce zajął kol. Henryk Domagała, a trzecie przypadło mnie. Zwycięzcy dostali oczywiście nagrody w postaci map i folderów.

Na Telegrafie opiekę nad nami przejął przewodnik Tadeusz Lejman. Dużo nam opowiadał o miejscu, gdzie się znajdowaliśmy. Obejrzelśmy dokładnie rezerwat „Wietrznia” o pow. 17.95 ha, obejmujący stare wyrobiska kamieniołomu, jednego z największych w naszym regionie. Nosi on imię Zbigniewa Rubinowskiego i jest najmłodszym z kieleckich rezerwatów, bo powstał w 1999 r. Znajdują się w nim ważne i bardzo cenne dla nauki odsłonięcia geologiczne. Badania tego terenu były prowadzone od końca XIX wieku. W obrębie całego rezerwatu występują zjawiska krasowe, zarówno krasu kopalnego jak i współczesnego. Do chwili obecnej udokumentowano tu 5 schronisk skalnych i jaskiń. Największa jaskinia „na Wietrzni” ma 60 m długości. Podobna do niej „Lisia Jama” została bezpowrotnie zniszczona w latach 60-tych, w czasie eksploatacji kamieniołomu.

Zbigniew Cichoński

ODZNAKA KRAJOZNAWCZA POLSKI

Po spełnieniu regulaminowych wymagań zdobywania Odznaki Krajoznawczej Polski w stopniu brązowym, proponuję na początek zacząć od zwiedzenia PRZEMYŚLA - miasta wyjątkowego, szczególnego uroku i mnóstwa zabytków.

Zacniemy od:

1. kompleksu zespołu cmentarzy I i II Wojny ŚWIATOWEJ (ul. Słowackiego 104 – potwierdzenie) , następnie wspinamy się ulicą Przemysławą na parking przed widocznym z oddali
2. „Kopcem Tatarskim” (352 m n.p.m.) na który wspinamy się i dalej po zwiedzeniu fragmentów fortu XVI „Zniesienie” dochodzimy do górnej stacji toru

saneczkowego (potwierdzenie w kasie-barze , lub barze„Pod Kopcem”ul. Skalna 12). Tu spotkamy niebieski szlak spacerowy którym przez Park Zamkowy dochodzimy do

3. Zamku Kazimierzowskiego wzniesionego po 1340r. przez króla Kazimierza Wielkiego (potwierdzenie w kasie). Następnie schodzimy ulicą Zamkową i oddajemy się zwiedzaniu
4. Archikatedry Wniebowzięcia NMP i św. Jana Chrzciciela, budowli sakralnej w stylu gotyckim wybudowanej w XV wieku,
5. Muzeum Archidiecezjalnego,
6. Katedry Bizantyjsko-Ukraińskiej z XVII wieku,
7. Kościoła św. Teresy. To wszystkie obiekty wymagane przez Regulamin dla tej Odznaki. Trochę zmęczeni możemy przysiąść na ławeczce z dobrym

wojakiem Szwejkiem , w głębi niedźwiedz element herbu Przemyśla, a wokół mnóstwo ogródków piwnych . Wypoczęci teraz mamy czas na zwiedzanie Rynku i wszystkiego co wokół. Proponuję odwiedzić Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej , Muzeum Historii Miasta , Muzeum Twierdzy Przemyśl i Muzeum Dzwonów i Fajek które najbardziej mnie urzekło

Andrzej Guska

SKŁADKI PTTK W 2010 ROKU

Zgodnie podjętymi przez ZG PTTK uchwałami (U. Nr 10/XVII/2009 ZG PTTK i U. Nr 9/XVII/2009 ZG PTTK z 25.10.2009 r.) i z Zarządzeniem Nr 2/2009 Sekretarza Generalnego ZG PTTK z 16 listopada 2009r. informujemy, że w celu zapewnienia prawidłowej obsługi spraw członkowskich; to jest przedłużenia ważności legitymacji PTTK będącej dokumentem potwierdzającym przynależność do PTTK, prawo do korzystania z rabatu PTTK oraz objęcie ochroną ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW) z dniem 15

grudnia 2009 roku Biuro Zarządu Głównego PTTK rozpoczęło dystrybucję znaczków członkowskich dokumentujących opłacenie składki na b.r.

Obowiązku opłacenia składki członkowskiej PTTK za rok 2010 trzeba dokonać najpóźniej do 31 grudnia 2010. W celu zapewnienia ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW) na najbliższy rok, składkę należy opłacić do 31 marca 2010 roku. Po tym terminie okres ochronny objęty składką za rok 2009 wygasa. Legitymacja członka zwyczajnego PTTK z opłaconą składką członkowską za rok 2010 jest ważna do 31 marca 2011 roku i jest dokumentem potwierdzającym ubezpieczenie NNW do 31 marca 2011 roku. Istnieje możliwość złożenia oświadczenia woli związanego z ubezpieczeniem NNW, którego formularz jest dostępny w biurze naszego oddziału PTTK

Przypominamy, że osoby, które w terminie do 31 grudnia 2009 roku nie opłaciły składki za 2009 rok mogą zostać skreślone przez zarząd oddziału z listy członków PTTK na skutek zalegania w opłacaniu składki członkowskiej za okres dłuższy niż 12 miesięcy. Oczywiście istnieje możliwość uregulowania powstałej zaległości. Przypominamy o tym szczególnie tym, którym zależy na latach stażu w naszej organizacji. Osoby mające zaległości w opłacaniu składki członkowskiej PTTK, niezależnie od ilości lat, mają możliwość reaktywowania w roku 2010 członkostwa w Towarzystwie poprzez opłacenie składki karencyjnej w wysokości 32,00 zł, przy czym muszą wykazać się wcześniejszą przynależnością do PTTK – okazać legitymację członkowską PTTK lub w inny sposób udokumentować opłacanie składek. Składkę karencyjną opłaca się wraz ze składką członkowską za rok 2010. Osobom nie posiadającym nowej legitymacji wydaje się ją po wypełnieniu deklaracji członkowskiej, tak jak przy zapisywaniu się do PTTK. Wnoszą opłatę za legitymację PTTK w wysokości 4,00 zł, z tym, że w deklaracji umieszcza się adnotację o reaktywowaniu członkostwa. W legitymacji nakleja się znaczek potwierdzający opłacenie składki karencyjnej (oznaczony literą K) oraz znaczek potwierdzający opłacenie składki za rok 2010, a za datę wstąpienia do PTTK uznaje się datę zgodną z wpisaną w okazanej wcześniejszej legitymacji. Osobom posiadającym nową legitymację PTTK umieszcza się w deklaracji adnotację o reaktywowaniu członkostwa PTTK oraz nakleja na legitymację znaczek potwierdzający opłacenie składki karencyjnej i znaczek potwierdzający opłacenie składki za rok 2010. Osoby, które utraciły legitymację, powinny zwrócić się do Zarządu macierzystego oddziału o wystawienie nowej legitymacji (duplikatu) . Przewidziana uchwałą opłata za nową legitymację wynosi 4,00zł

Nowo wstępujący do PTTK w roku 2010 powinni: opłacić wpisowe w wysokości 10,00 zł w

przypadku osób opłacających składkę normalną lub 6,00 zł w przypadku osób opłacających składkę ulgową, a 4,00 zł w przypadku osób będących uczniami szkół do poziomu szkoły ponad gimnazjalnej włącznie. W kwocie wpisowego zawarta jest opłata za legitymację, która w roku 2010 wynosi 4,00 zł. Osoby wstępujące do Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w roku 60-lecia Towarzystwa otrzymują nieodpłatnie znaczek organizacyjny PTTK. Pozostałe mogą nabyć lub otrzymać go w biurze oddziału. O sposobie dystrybucji decyduje zarząd oddziału.

Ustala się składki obowiązującej członków zwyczajnych PTTK w 2010 roku w następujących wysokościach:

32 zł dla osób opłacających składkę roczną normalną

16 zł dla osób opłacających składkę ulgową,

8 zł dla osób opłacających składkę ulgową za okres od 1 września 2010 r. do 31 grudnia 2010 r.,

32 zł dla osób opłacających składkę karencyjną,

Uprawnieni do opłacania członkowskiej składki ulgowej są: opiekunowie szkolnych kół PTTK, osoby małoletnie do ukończenia 16 roku życia, młodzież szkolna i młodzież akademicka studiująca – do ukończenia 26 roku życia, jedno z rodziców lub opiekun prawny osoby małoletniej opłacający składkę za każde dwie osoby małoletnie (składka rodzinna), emeryci, renciści i inwalidzi oraz bezrobotni.

Uprawnieni do zwolnienia z opłacania składki członkowskiej są: Członkowie Honorowi PTTK, dzieci i młodzież z domów dziecka, zakładów opiekuńczych oraz szkół specjalnych. Składkę członkowską opłaca się w oddziale PTTK, którego jest się członkiem.

KALENDARZ IMPREZ TURYSTYCZNO - KRAJOZNAWCZYCH PTTK W KOŃSKICH w 2010r.

09.01(sobota) – XXIII Rajd Zimowy – okolice Końskich

06.02 (sobota) – XI Zimowy Półmaraton Pieszy na 25 km – Maleniec – Końskie

06.03 (sobota) – XXXV Rajd Bab

08-09.05 (sobota – niedziela) XIV Rajd Pieszy „Nocna Majówka”

15.05 (sobota) – V Cross Maraton „przez Piekło do Nieba” 42,195 km – okolice Sielpi

19 – 20.06 (sobota – niedziela) – XVIII Konecki Maraton Pieszy na 50 km – Kielce Sielpia

27 -29.08 (piątek – niedziela) – IX Supermaraton Pieszy na 100 km „Konecka Setka”

11.09 (sobota) – X eXtreme Maraton

11.11 (czwartek) – XIV Rajd Niepodległości

Po szczegółowe informacje odsyłamy na stronę Oddziału PTTK w Końskich – WWW.pttkkonskie.pl lub Tel.41 372 31 70

PLAN IMPREZ KOL J. LESZCZYŃSKIEGO NA ROK 2010

19.01 (wtorek) - BUS wyjazd na święcenie wody (*Jordan*) do Wysowej.

06.03 (sobota).- Droga Krzyżowa na Zalasnej Górze.

20.03 (sobota) wyjazd do Grochowisk na inscenizację „*Bitwy pod Grochowiskami*”.

28.03 (niedziela) wyjazd na święcenie palm do Łopuszna.

10.04 (sobota) BUS Siewierz – Będzin – Sosnowiec – Dąbrowa Górnicza – Góra Zborów - Kielce.

08.05 lub 15.05 (sobota) wycieczka piesza Strasznów – Słońca Góra - Maleszowa – Górki – Grabówki – Brudzów – Brudzów II PKS; nabożeństwo majowe w kaplicy w Brudzowie.

19.06 (sobota) BUS Dolinki Podkrakowskie (Mnikowska, Kluczwoły, Bolechowicka, Będkowska).

LIPIEC (1-8 lipca) : BUS wyjazd w Gologóry i Pasma Woroniaku.

18.07 (niedziela) obchody 600-lecia „*Bitwy pod Grunwaldem*” w Stopnicy z odsłonięciem tablicy pamiątkowej w kościele farnym p.w. św. św. Piotra i Pawła.

11.09 (sobota) V Stopnicki Rajd Pielgrzymkowy na trasie: Smogorzów – Topola – Stopnica.

02.10 (sobota) BUS: Zator – Oświęcim – Bieruń Stary – Kęty – Wadowice – Kalwaria Zebrzydowska.

UROCZYSKO DWÓCH POMNIKÓW .

W lasach Cisowskich, przy szlaku niebieskim biegnącym z Chęcina do Łagowa noszącym imię Edmunda Padechowicza, w obniżeniu między Wrześnią, a Stołową napotyamy na niewielkiej polance monumentalny pomnik z czerwonego piaskowca ustawiony na betonowej podstawie. Umieszczono na nim żeliwne tablice inskrypcyjne oraz znak Polski Walczącej. Napisy na tablicach brzmią:

BORY TE W LATACH 1863 - 1864 DAŁY SCHRONIENIE ODDZIAŁOM

**GEN. MARIANA LANGIEWICZA
PLK DIONIZEGO CZACHOWSKIEGO
GEN JÓZEFA HAUKE - BOSAKA
PLK KAROLA KALITY RĘBAJŁY**

**W LATACH 1943 - 1945 STACJONOWALI TU I WALCZYLI
PARTYZANCI ARMII/ KRAJOWEJ /"WYBRANIECCY"/
POD DOWÓDZTWEM /"BARABASZA"/
SPOŁECZEŃSTWO A.D. 1983//**

Na jego boku, na mniejszych tabliczkach podano miejsca walk:

**DALESZYCE/ 27.VII. 11.VIII.1944/
ANTONIÓW/ 21.VIII.1944
RADKÓW/ 26.IX.1944**

Pomnik został wystawiony przez środowisko żołnierzy AK "Wybraniec". Dnia 10 lipca 1983 r. odbyła się uroczystość odsłonięcia, a jego poświęcenia dokonał ks. Henryk Peszko, Kanclerz Kurii Kieleckiej, w okresie wojny kapelan Armii Krajowej pseudonim „Wicher”.

Idąc od pomnika w kierunku północnym za znakami biało – czerwonymi, leśna dróżka po około 500 m. doprowadza do niewielkiej zalesionej kotlinki, gdzie postawiony jest drugi pomnik - blok piaskowca ustawiony na cokole wymurowanym z kamieni. Na zwieńczeniu pomnika zamocowano nieduży krzyż z pręta zbrojeniowego, z Chrystusem ukrzyżowanym. W płycie piaskowca wyryty napis:

**CHWAŁA TYM KTÓRZY POLSCE
ZGINAĆ NIE DALI
BOHATEROM WALK WYZWOLEŃCZYCH –
POWSTAŃCOM ODDZIAŁU REMBAJŁY z 1863/64
SPADKOBIERCY TRADYCJI NARODOWEJ
BYLI PARTYZANCI AK ODDZIAŁU
"BARABASZA"/ 1943/45
ORAZ ŻOŁNIERZE 4.P.P.LEG.A.K.**

Pomnik znajduje się obok dawnej polany "Kwarta", gdzie na przełomie roku 1863/1864 znajdowało się powstańcze obozowisko.

Gazeta Kielecka podawała w styczniu 1938 r.(w nr 6 i 9) informację, że z inicjatywy Koła Przystosowania Wojskowego Leśników w Daleszycach, dnia 23 stycznia 1938 roku odbyła się uroczystość poświęcenia krzyża na dawnym obozowisku powstańców. Poświęcenia dokonał ks. Władysław Mazur, proboszcz z Cisowa, a w uroczystościach udział brała delegacja wojskowa kieleckiego pułku legionów i koła PW Leśników, oddziały Związku Strzeleckiego z Daleszyc, Cisowa i Górna; wszyscy leśnicy z Nadleśnictwa Daleszyce, działwa szkolna z nauczycielstwem oraz licznie przybyła ludność miejscowa.

Czasopismo Radostowa, w Nr 5 i 6 z 1938 roku, zamieszcza opis S. Suchorowskiego:

... „Po stromym zejściu z Stołowej trafiamy najpierw do "Strzelnicy" powstańców. Obecnie jest to niewielka łąka zwana inaczej "Kwarty". O kilkadziesiąt kroków w prawo, źródło obłożone kamieniami przez powstańców, troszkę wyżej krzyż z napisem "Tu obozował w zimie w r. 1863 na 1864 oddział powstańców pod dowództwem Karola Kality „Rębały”.

W roku 1982 Rodzinne Koło PTTK SABAT w rejonie obozowiska, na buku, zamocowało żeliwną figurkę Chrystusa (obecnie jest ona na pomniku) oraz napis KALITA RĘBAJŁO.

W miejscu drewnianego krzyża, staraniem partyzantów oddziału „Barabasza” – Mariana Sołtysiaka, w dniu 2 czerwca 1984 r. ustawiono obecną płytę kamienną. Polana "Kwarty" jest obecnie częściowo zarośnięta, na jej skraju ok. 1984 r. postawiono drewnianą wiatę, poniżej są ślady po dawnej studni - bajorko wody, od którego sączy się niewielki strumyk.

W zachowanych przekazach powstańców 1863 roku z Daleszyc, spisanych przez Władysława Łebka, jest relacja Stanisława Cedry, wnuka powstańca:

„Mój dziadek Wawrzyniec Cedro zrobił z Michałem Sajeckim studzienkę na "Kwarcie" na Cisowskiej Górze. Przy niej sporządzili długie koryto do pojenia koni i mycia ran. Obok studzienki wybudowano kamienną kuchnię, gdzie powstańcy warzyli posiłki”....

W rejonie Cisowa często przebywały powstańcze oddziały, znajdując tu dogodne warunki obozowania i szkolenia. Moskale podejmowali próby rozbicia powstańczych obozów. Działania te nasiliły się, gdy powstały warunki zimowe, na przełomie roku 1863/1864. Były pojedyncze przypadki, że Moskałom udawało się schwycić powstańców w cisowskich lasach - na "Kwarcie" pojmani zostali w 1863 roku trzech powstańcy z Daleszyc: Wawrzyniec Cedro, Michał Sajecki i Józef Zabłocki. Zesłani na Sybir, powrócili z katorgi do Daleszyc po 17 latach.

Pułkownik Kalita-Rębały (Ze wspomnień krwawych walk) tak opisuje obozowisko w lasach cisowskich:

... „Była to mała dolinka otoczona wysokopiennymi drzewami, z boku płynął strumień a niedaleko roztaczała się obszerna łąka, na której bataljony mogły odbywać musztrę... żołnierze pożyczyci siekier od gospodarzy i ruszyli na przeznaczone miejsce, do którego prowadziła tylko jedna leśna drożynka z Cisowa i to tylko do łąki dla wózki siana w lecie, zresztą w około nie było żadnych dróg ni ścieżek, nawet pieszych, tylko gęsty las ciągnął się w około. Ustawiono broń w kozły, wiara wzięła się do ścinania młodych sosen i gałęzi do budowania szatałów potrzebnych, oczyszczono ziemię ze śniegu, zaczęto

budować szalasy dla oficerów i dla każdego plutonu osobno.” ...

Bywał tu również gen Józef Hanke-Bosak – dowódca II Korpusu, co opisywał Rębajło:

... „Gdy generał ukazał się na czele 40 gwardzistów w pysznych ulańskich uniformach i w białych konfederatkach, wydałem rozkaz: "prezentuj broń!" - trębacze grali marsz generalski, ja złożyłem raport o sile pułku. Bosak zsiadł z konia, co uczyniła i jego gwardja, przeszedł frontem pułku, przemówił do żołnierzy ...

Po pokazie sprawności na przeprowadzonych ćwiczeniach na polach cisowskich -

... Wróciliśmy do obozu, generał przypatrywał się jak kompanje przed swymi szalasami ustawiały broń w kozły a gdy żołnierze zasiedli przy kotłach, kosztował jedzenia i pochwalił zwyczaj, iż oficerowie wspólnie z żołnierzami zasiadali przy kotłach do posiłku. Dla generała i jego sztabu przed moim szalasek ustawiono kociołek z grochówką i mięsivo, upieczone na drewnianym rożnie...”

Karol Kalita ps. Rębajło ur. 4.XI.1830 r. w Komarnie (Galicja). Już w gimnazjum brał udział w ruchu konspiracyjnym. W roku 1848 zbiegł do powstania węgierskiego. Wcielony do wojska austriackiego dosłużył się stopnia porucznika. Na wieść o powstaniu w Królestwie, z grupą oficerów opuścił austriackie wojsko i oddał się do dyspozycji władz narodowych. Mianowany majorem został skierowany do powiatu stopnickiego. Zorganizował sprawny oddział, bazujący w rozległych lasach w rejonie Szczecno - Cisów. Stworzył i dowodził pułkiem stopnickim w dywizji sandomierskiej korpusu gen. J. Hauke Bosaka. Odniósł kilka zwycięstw w bitwach z wojskami rosyjskimi: Mierzwin (5.XII.1863 r.), Huta Szczecińska (9.XII.1863 r.), pod Lubienią i Ilżą (17.I.1864 r.), otrzymuje awans na pułkownika. Z powodu choroby nie uczestniczy w bitwie pod Opatowem, kiedy pułk stopnicki został rozbity. Próbował jeszcze odtworzyć swój oddział, ale złożony chorobą musiał udać się na emigrację. Po pobycie w Turcji, powrócił w r. 1871 do Lwowa, gdzie zmarł w 1919 r.

Płk. Karol Kalita Rębajło jest autorem bezcennych wspomnień „**Ze wspomnień krwawych walk**”, w których zawarł opisy bitew, potyczek oraz opisy trudu obozowego życia. Wspominał również o wielu konfliktach między dowódcami powstańcami.

Dla osób zainteresowanych, więcej informacji na temat tego miejsca można uzyskać w internecie na stronie WWW.powstanie1863.muzeumhistoriikielc.pl, z której wykorzystałem wiele materiału do niniejszego artykułu. Należy wyrazić uznanie dla twórcy tej strony Jerzego Kowalczyka za włożoną pracę w jej powstanie i wysoką wartość poznawczą zamieszczonych materiałów.

Członkowie i sympatycy Klubu Turystów Pieszych „Przygoda” w dniu 24 stycznia b.r. będą mieli okazję odwiedzić Obozowisko „Rębajły” podczas niedzielnej wycieczki pieszej którą poprowadzi kol. Krzysztof Bogusz.

Jerzy Pabian

PLAN PRACY KTP „PRZYGODA” NA ROK 2010

01.01 Wycieczka na powitanie roku - okolice Kielc

19.01 Wyjazd na Święto Jordanu - Beskid Niski, Wysowa, Jarosław Leszczyński

14.02 XI Rajd Walentynkowy - Góry Świętokrzyskie

06.03 Droga Krzyżowa na Zalasnej, Jarosław Leszczyński

21.03 Powitanie Wiosny - okolice Kielc

Maj Wycieczka Kodeń – Grabarka, M. Kubik

1 -2.05 VI Unijny – długodystansowy rajd pieszy - Szlak Główny w G. Świętokrzyskich

15.05 Impreza integracyjna KTP „Przygoda”- Chęciny

29.05 XXXII Rajd Baby Jagi - okolice Kielc

03 – 06.06 Wyjazd klubowy w Bieszczady, K. Bogusz

27.06. XI Rajd Kapeluszkowy Góry Świętokrzyskie

01 – 08.07 Gołogóry, Pasma Koroniaku - Wyjazd BUS lato klubowy wyjazd w góry

11.09 V Stopnicki Rajd Pielgrzymkowy Okolice Stopnicy

03.10 „Jesienne Pieczonki” okolice Kielc

14. 11 II Rajd Legionowy Krzysztof Bogusz

listopad Klubowe Zaduszki okolice Kielc

05.12 Klubowe Powitanie Zimy Pasm o Posłowickie

18.12 grudzień wigilijna wycieczka z opłatkiem

grudzień Sylwestrowa Wędrówka okolice Kielc

lato BUS wycieczki krajoznawcze w różne regiony Polski

Wycieczki piesze KTP „Przygoda” na okres od 17.01. do 7.02. 2010 r.

L.p	Data	Trasa	Przewodnik	Miejsce zbiórki
1.	17.01.2010 (niedziela)	Tumlin Wykień – Laskowa – Górki Szczukowskie – Kielce (Karczówka) 16 km	Stanisław Chojnacki	Przystanek MPK linii nr 9 ul. Okrzei (obok ronda) godz. 8 ¹⁰
2.	17.01.10 (niedziela)	Wycieczka o charakterze religijnym na Jasną Górę w Częstochowie	Andrzej Sokalski	Informacje i zapisy tel. 889452347
3.	19.01.10 (wtorek)	„ Święto Jordanu ” wyjazd busem do Wysowej w Beskidzie Niskim	Jarosław Leszczyński	Informacje i zapisy Tel. 41 3618660
4.	24.01.10 (niedziela)	Śladami Powstania Styczniowego Skorzeszyce – Sieraków – obozowisko „Rębajły” – Niwy – Daleszyce 15 km	Krzysztof Bogusz	Przystanek MPK linii nr 43 ul. Czarnowska godz. 8 ⁴⁵
5.	31.01.10 (niedziela)	Trzcianka – Św. Krzyż – Huta Szklana – Bieliny ok.12 km	Jan Kowalczyk	Dworzec PKS godz. 8 ⁴⁰
6.	7.02.10 (niedziela)	Wiśniówka – g. Wiśniówka – g. Domaniówka – Świnia Góra – Kielce (os. Na Stoku) ok. 12 km	Lech Segiet	Przystanek MPK linii nr 7 ul. Czarnowska godz. 7 ⁴⁵

*Zgodnie z naszą tradycją, na noworocznej wycieczce złożyliśmy życzenia pani Ewie Kofroń mieszkającej w Ameliówce.
Foto A. Hendler*

„Przygodnik” - Biuletyn Klubu Turystów Pieszych „Przygoda”
Oddziału Świętokrzyskiego PTTK w Kielcach ul. Sienkiewicza 29 tel. 041 34 459 14
Redagują: Anna Hendler, Jerzy Pabian, wsparcie techniczne: Andrzej Nocuń

